

Ole Nørlyng og Henning Urup (red.): Bournonville - Tradition, Rekonstruktion. Reitzels forlag. København 1989. 298 s.

Nogle balletter forsvinder snart efter premieren. Andre lever videre i årtier, som mange af den danske koreograf August Bournonvilles værker, der endnu 150 år efter danses i levende, ubrudt tradition, overleveret fra danser til danser. Men sådan er det langt fra gået alle hans balletter. Hvorfor de glemte blev glemt, må man ofte gætte sig til. Var de dårlige? Var dekorationen brændt? Eller passede de ikke til en ny tid?

Usikkerheden pirrer ikke bare den almindelige nysgerrighed, den vækker også håbet hos moderne forskere og balletkompagnier om i balletarkiverne at finde et overset mesterværk, som tidens bølgeskulp uretfærdigt har sandet over. Og da balletens mesterværker er få og ofte næsten for velkendte, står kompagnier og forskere gerne på hovedet i gulnede papirer efter „nye“ værker af en stor balletskaber som netop den produktive og versatile Bournonville.

Hunger efter nye, gode sager at danse er i hvert fald en del af baggrunden for de store rekonstruktioner, der er dillen blandt alverdens balletkompagnier i disse år. I Danmark har den sat sig spor i to monumentale Bournonville-rekonstruktioner, nemlig af *Abdallah* og *Thrymskviden*. For *Abdallah* stod Toni Lander og Bruce Marks på Ballet West i 1985, dansk premiere året efter. For *Thrymskviden* stod Elsa Marianne von Rosen og nu afdøde Allan Fridericia for Den kongelige Ballet i 1990.

Om hele rekonstruktions-problematikken handler en charmerende og oplysende artikelsamling om demokraten, helhedstænkeren, romantikeren og koreografen August Bournonville, *Bournonville - tradition - rekonstruktion*. Her har balletforskeren Ole Nørlyng og danseren Flemming Ryberg samlet artikler fra det sidste tiårs Bournonvilleforskning, en del holdt som indlæg på Bournonville-seminaret i 1986.

Her kan man studere baggrunden - praktisk og ideologisk - for rekonstruktionsarbejdet med *Abdallah* og *Thrymskviden*, hvor man har genskabt de forsvundne trin til den balletmusik, man har haft at holde sig til - men heller ikke så forfærdelig meget andet. I ballettens verden betyder borte nemlig - borte. Forsvinder en ballet fra repertorien så længe, at ingen selv nok så ældgammel og værkbruden danser kan give den videre til en yngre, dør den simpelthen. Maskinmesterprotokoller, samtidige tegninger, libretti og koreografens gnidrede notater - alt det giver kun en svag afglans af den dans, der i sin tid fæg over scenen.

Det gælder alle Bournonvilles nordiske balletter (fx. *Valdemar*), de italienske udover *Napoli* (fx. *Blomsterfesten i Genzano*), de mytologiske tableau-balletter (*Psyche*) og mange flere. Hvorfor? - Det gætter de kloge hoveder - forskere, dansere, iscenesættere - på i bogens store paneldiskussion fra Bournonville-seminaret. Nogle af årsagerne er ganske simpelt praktiske. En dekoration blev ødelagt eller var flittigt i brug til andre forestillinger - genbrug var før som nu billigt og derfor populært, omend noget mindre hos publikum. En bestemt ballet blev for eksempel modtaget med begejstring, alene fordi dekorationen var ny.

Helst vil man tro Ole Nørlyngs forslag: at de mindre levedygtige uddøde og

de bedste overlevede. Det betyder, at fx. *Blomsterfesten* (hvoraf vi i dag kun kender den fortryllende pas de deux) blev udkonkurreret af *Napoli*, fordi det var den bedste af de „italienske“ balletter. Og at de nordiske balletters national-patetiske brag ikke var det mest kurante i årene efter 1. Verdenskrig. At historiens dom er retfærdig, er jo altid en husvalende tanke og vel desuden den mest sandsynlige: Det var de bedste balletter, der overlevede mange skiftende smagsstrømninger. *Abdallah* er et eksempel. Skønt den er den mest vellykkede af de to rekonstruktioner, bogen omtaler, er ballettens grundproblem intakt - historien hænger ikke ordentligt sammen. *Abdallah* har ikke fortjent at få sin elskede, han „dumper“ til eventyrets prøvelse, men den søde Irma tager ham alligevel. „Hrrmpff“, tænker tilskueren, vagt irriteret. Var det mon derfor, den i sin tid kun blev en betinget succes og siden gled ud af repertoiret?

I historien om *Abdallah* ligger bogens tyngdepunkt, nemlig Flemming Rybergs og Ole Nørlyngs bidrag om Rybergs, Toni Landers og Bruce Marks' opsigtsvækkende rekonstruktion af Bournonvilles „arabiske“ ballet. Et pillearbejde af gigantiske dimensioner, hvor den mirakuløst nyfundne libretto blev applikeret på Bournonvilles egne koreografiske og mimiske notater i originalrepetitørpartiet med Paullis musik. Foruden myriader af smånoter, tegninger og papirlapper fra Bournonvilles hånd, samtidige anmeldelser mv. Først da kunne den rekonstruerede dans stå sin afgørende prøve: Om den „føles naturligt og i pagt med stilen“ (s. 80). Danserens fysiske og tilskuerens æstetiske oplevelse afgør, om arbejdet er lykkedes. Som den flygtigste af alle kunstarter er dansens magi bundet til kroppen og til øjeblikket. Sylfidens sandhed.

Desværre er den tredje større Bournonville-rekonstruktion, nemlig Dinna Bjørns delvise ny-koreografering af *Napolis* andenakt for Den kongelige Ballet, ikke nået med i bogen. Men hvor nødvendig grottescenen er for en helhedstolkning af balletten, fremgår til havånden af Elsa Marianne von Rosens morsomme artikel om sit forhold til havånden Golfo. De erotisk farlige naturånder - Golfo, Sylfiden - den fristelse, som eventyrballetternes unge hovedpersoner skal gennemleve, så deres forelskelse kan modnes, det, Villy Sørensen kalder forlovelsessituationen.

I øvrigt fortæller den amerikanske kritiker Tobi Tobias om sin indsamling af gamle danseres mundtlige erindringer, Knud Arne Jürgensen skriver om Bournonville og fotografiet, Ole Nørlyng om musik og rekonstruktion.

Egentlig mangler bogen blot en efterfølger, der følger op på Bournonville-arvens to sider, tradition og rekonstruktion, og gør regnskabet op fra et kvalitativt synspunkt: Er det lykkedes at føje nye perler til Bournonville-kronjuvelerne? Var de store rekonstruktioner ulejligheden værd? Og hvad er fremtidens opgave: Som kustoder nænsomt at afstøve nationalklenodierne hvert tiende år uden at flytte et hår? Eller simpelt hen lade videoteknikken om at bevare dem og så kaste de levende dansere ud i nytolkninger, der vil noget? Sig navnet: John Neumeier, Peter Schaufuss...

Tør vi håbe på, at den næste bog hedder *Bournonville - tradition - nytolkning?*

Marie-Louise Kjølbye